

Divadlo v kulturním kontextu

Maryša, po pravdě však Mařka čili To máš za to, bestio.
Divadlo Na zábradlí, 1996. Režie Vladimír Morávek. Archiv IDU.

Náplň kurzu

- Principy divadla / teatrality
- Vývoj divadla v historií
- Vybrané divadelní fenomény
- Význam divadla pro společnost
- Odraz společnosti v divadle

Organizační informace

- Setkání každou středu
- 13 + 1 seminářů

- Lenka Čížová

438952@mail.muni.cz

- Terezie Řánková

terezie.rankova@mail.muni.cz

Požadavky a podmínky ukončení

- Účast nepovinná, ale doporučena
- Aktivita v hodinách
- Seminární práce
- Téma poslat do 4. 4. 2023
- Odevzdat do 10. 5. 2023

Podoba eseje – rozbor divadelního zážitku

Rozbor rozhovoru s hercem/herčkou, režisérem/režisérkou

Komparace jedné divadelní hry z různé doby, v podání jiných souborů

Představme se!

Jak se jmenujete,

čím se zabýváte,

co máte na etnologii rádi

+ jedním slovem, co pro vás znamená divadlo

Umění

- Tvůrčí činnost s výraznou emocionální složkou nebo jako výsledek této činnosti (umělecké dílo)
- Vychází jak z obřadů a rituálů, tak z profánní sféry lidského života, je úzce spjato s hrou
- Obrací se všednímu, obyčejnému, stejně tak se může stát součástí magie, náboženství či mýtu
- Odkazuje ke každodenním činnostem a vychází z nich
- Historicky proměnlivé
- Reflektuje a zároveň tvoří sociální hodnoty, normy a vzory chování
- Rámec života lidské společnosti

Co je divadlo?

- Umělecké dílo, odehrávající se zde a nyní
- Místo, čas a přítomnost diváků
- Theatron (lat. *theatrum*, posléze *spectaculum*, vychází z děje „dívat se“ (řec. *theaomai, hoi theatai* – ti, kteří se dívají)
- Veřejné místo, kde se něco předvádělo, později hlediště divadla
- Český divadlo – dívat se; teprve v 15. století byl přeložen latinský výraz *spectaculum* (podívaná, hra, představení divadelní; hlediště, tribuna) jako *odiva*

- Španělský renesanční dramatik Lope De Vega napsal:

„Divadlo jsou tři prkna, dvě postavy a jedna vášně.“

Co divadlo tvoří a co divadlo vytváří?

- Uměleckým výtvozem i sociálním produktem
- Svět prostoru divadla
- Svět společnosti
- Svět vnější sociální skutečnosti

Divadlo a společnost

- Společnost působí na divadlo
- Společnost je předmětem divadelního působení
- Sociální funkce
- Poznávací a sebepoznávací funkce
- Normativní funkce
- Výchovná funkce
- Informační funkce
- Funkce zábavná

Divadlo je nápodoba

- Napodobování skutečného života
- Sociální mystifikace
- Odehrává se ve vyhrazeném prostoru a čase
- Divák dobrovolně přijímá pravidla
- Mimesis (z řec. mimeistkai – napodobovat; lat. imitatio)

Ostenze

- Dorozumívání ukazováním, předváděním
- Jeden ze způsobů označování
- Potřebuje aktéra a diváka
- Poznávací i společenský charakter

Divadlo jako podívaná?

- Zobrazení skutečného světa hraním
- Napodobování reálného jednání
- Další druhy podívané
- Potřeba bavit se, politická, třídní, náboženská identifikace, prostředníkem různé propagady, stimulace fyziologických pudů

Gladiátorské zápasy, sportovní utkání (olympijské hry), zápasy zvířat mezi sebou či s lidmi (venationes) a dále..

„Panem et circenses“

Shrnutí

- Divadlo se **odlišuje** od životní zkušenosti a je s ní **nezaměnitelné**.
- Životní jevy se nestávají divadlem tehdy, když obsahují některé divadelní prvky, stejně jako se divadlo neproměňuje v životní skutečnost proto, že obsahuje prvky reálného života.
- Mezi životní realitou a divadlem existuje **hranice**: to co vnímáme, co děláme – je právě divadlo.
- Životní jev se **proměňuje** v divadlo tehdy, kdy opouští rovinu své vlastní skutečnosti a **přijímá** rovinu smyšlenky, fikce.
- V této proměně jsou obsažení ti **vědomě fiktivně jednají** (aktéři) a ti, kteří toto **jednání jako smýšlené přijímají** (diváci).
- Výrazem tohoto vědomí je **konvence**.

Děkujeme za pozornost a těšíme
se na viděnou příště.

